

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Centesimum Duodecimum Priuilegium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

- 33 Duellum, siue singulare certamen omnium iure prohibendum est, tamen inuen-
tus est locus, & terminus ad defendendum honorem, & repulsan-
dam iniuriam.
- 34 Princeps potest de causa ius diuinum limitare, & interpretari.
- 35 Testes in omni casu debent esse iurati, alias indigni sunt fide, etiam si es-
sent religiosi.

Centessimum Duodecimum Privilegium.

- 1 **E**CCLESIA gaudet priuilegio, quod. † Quan-
do agitur ad correctionem de peccato impedi-
do principalis persona admittitur in teste, va-
dehabetur hic. † Forma secundum quam ali-
quis denuntiare debet crimē alterius, qui aliū
vult denuntiare, primo admoneat illum inter
se, & ipsum solum, & tunc habebitur, pro vno teste, quo ad
probandam admonitionem, & si se non corrigat adhibeat
vnum secum, & sic erunt duo testes, & si adhuc non se corri-
git adhibeat duos, & erunt tres, hoc enim auctoritate Domi-
ni probatur, dicentis si peccauerit in te frater tuus, corripe
eum inter te, & ipsum solum, & cap. vt. † In ore duorum
vel trium stet omne verbum, & alibi dicit, ego sum, qui testi-
monium perhibeo de me ipso, & testimonium perhibet de
me pater, quia duorum hominum testimonium verum est
capit. in omni negotio de test. & attest. Quare autem ita fue-
rit statutum, ratio decisionis videtur. † Quia vnico teste
lex contenta non est, & nulla maior auctoritas adduci potest
quam vox Domini nostri. † Verum admittitur ad proban-
dam admonitionem, hic igitur considerandum, quod in de-
cisionibus causarum auctoritates iuris diuini allegari possunt,
immo illud ius præferendum est aliis. † Cum nulla lex va-
leat contra ius diuinum, 25. q. 1. cap. sunt quidam, nec præ-
tereundum pro validitate denuntiationis sufficere præcessisse
duas monitiones, vna, quæ fit per ipsum monentem tantum,
& sic hæc negatiua non potest probari, nisi per iuramen-
tum monentis tantum, cum alius non adhibeatur, cap. no-
uit. de iudici, alia monitio fit, si non se corrigat adhibito vno,
vel duobus testibus, & si ista secunda monitio negaretur,
probat per ipsum monentem, & alium, vel alios tunc
adhibi.

Qq

adhibi.

- adhibitos, ut in d. cap. in omni negotio, opinio tamen Host. fuit.
- 7 † Ut trina monitio requiratur in Evangelica denuntiatione, prima per se ipsum, secunda per unum adiunctum, tertia per duos adiunctos probatur, & hoc modo prima est imperfecte probata, secunda semiplene, tertia plene sed hoc dictum communiter est reprobatum a doc. Videamus quam vim obtineat denuntia, nam si fieret alicui per Ecclesiam, ne aliquid fiat quicquid postea factum fuisset, in irritum reuocari debet, etiã si iniusta fuisset denuntiatio, l. r. §. i. ff. quid vi. aut cla. extra de no. oper. nunt. cap. cum ex iniuncto, & cap. intelleximus.
- 8 † Sed an ad faciendam denuntiationem admittantur infames & criminosi pro aliorum crimine, & dicendum, quod propter indignitatem persone accusare prohibentur, sed cum hæc quaestio possit multis modis contingere, nam, aut loquimur de criminoso nondum diffamato, nec accusato, aut de iam diffamato, & nondum accusato, aut de accusato nondum condemnato, neque absoluto, aut de iam absoluto, aut de iam condemnato, primo casu quando loquimur de criminoso nondum diffamato, nec accusato, distinguendum est inter forum Ecclesiasticum, & seculare. † Nam in foro Ecclesiastico talis criminosis regulariter repellitur ab accusando, verum audiui Veronæ Inquisitorem sancti officii dicentem, quod cum crimen non ita de facili haberi possit, nisi ore alterius criminosis, & propterea.
- 10 † Quod debet admitti quando accusator, & quando testis, licet sit Theologus excellens, cuius auctoritati acquiescendum esset, tamen talis practica mihi non placet, nihilominus me veritati subiicio, repellitur igitur criminosis nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, & hoc de iure canonico habetur pro certo Card. in cap. prohibentur vers. not. quod regulariter 2. q. 1. Dicit tñ hic Host. Quod in casibus in quibus infamia repellit a denuntiando si tñ denuntiatus est infamatus, aliter, quam ex dicto illius denuntiatoris, Ecclesia inquiret, c. cum in
- 11 iuuentute de præsumpt. nam sentit, qd infamia orta ex persona inhabili, non præstat facultatem inquirendi, vide quod dixit Abb. in cap. qualiter, & quando il 2. de accusat. Quinimo ne dum criminosis de iure canonico.
- 12 † Sed etiam simpliciter constitutus in peccato mortali, de quo penitentiam non egerit repellitur ab accusando, & hanc dicit esse communem opinionem, Berous in cap. 1. nu. 35. de accusat. † Multum enim interest inter criminosis, & peccatorem, ut ibi per

te videre poteris, sed certe si peccatores non admitterentur
 ad accusandum nullus reperiretur, qui posset accusare.
 14 † Ideo de iure civili, propter crimen quis ab accusatione non
 repellitur, nisi ex ea factus sit infamis, unde distinguendum
 15 cenleo. † Inter infamiam iuris, & infamiam facti, nam infamis
 infamia iuris prorsus repellitur ab accusando tam de iure
 civili, quam de iure canonico, cap. infames 6. q. 1. l. qui accu-
 sare C. de accusat. & hæc est communis, & indubitata conclu-
 16 sio. † Infamis autem infamia facti de iure canonico repelli-
 tur ab accusando sed de iure civili admittitur, & ita commu-
 niter tenent Doct. vt refert Berous in d. cap. 1. Viuius in libro
 communium opinionum in verb. accusare nõ potest. Sed cum
 17 supra dixerim. † Quod aliquæ personæ propter eorum digni-
 18 tatem repelluntur ab accusando. † Quæro nunquid cleri-
 cus possit accusare, & dicendum, quod sic, dummodo ex eo
 crimine, de quo alium accusare intendit, non ingeratur pena
 sanguinis, nam eo casu, si accuset efficitur irregularis, tex. in
 cap. 2. & in cap. postulasti de homicid. Et hæc est communis
 omnium sententia, vt ait Didacus in Clem. si furiosus de ho-
 19 micide. Benè verum est, quod si clericus in actu ipse accusa-
 tionis. † Protestetur, quod non intendit agere ad vindictam
 corporalem, eo casu non efficitur irregularis, hanc cautelam
 20 in pratica sapissimè obseruari, quæro etiam nunquid. † Mi-
 les possit accusare, & respõdendum, quod de iure cõi milites pro-
 hibentur accusare, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur
 textus est in l. nõ prohibent, & in l. crimine C. de accus. debent
 21 tamen. † Milites curare ea, quæ ad militiam pertinent, non
 autem se criminalibus litibus immiscere, tu fortasse dicere po-
 tes, quod hoc habebat locum in militibus antiqui temporis,
 22 de quibus non licet. † Sed hodie milites nostri temporis in-
 distinctè admittuntur ad accusandum, & licet Docto. om-
 nes ita teneant; tamen. Ego ab hac sententia dissentio con-
 23 siderando quid, & quantum importet esse militem. † Nam
 miles est, qui iurat se mortem non euitaturum, propter Reipu-
 blicæ salutem, vel qui iuravit à signis non recedere l. penul. C.
 qui ex causa maio. Et dicitur ille, qui scriptus est in matricu-
 la, vbi alii milites scripti sunt. ff. eo. tit. l. prima per totum; etiam
 dicitur à malo, quod substatinet pro alijs, unde secundum Azo-
 nem miles dicitur à militia, id est duritia, vel à mille, quia de
 mille fortè solum vnus eligebatur in militem, & sic dicitur

- 24 quasi millesimus, & ad hoc, vt quis dicatur verus. † Miles sex sunt necessaria primo, vt non sit negociator C. ne mil. neg. l. 1. lib. 12. Secundo, vt examinetur C. qui milit. non poss. l. 1. lib. 12. Tertio, quod ei ensis cingatur. ff. de test. milit. l. 3. Quarto stigma, id est nota publica debet suo brachio inscribi, vel imponi C. de fabric. l. tertia lib. 11. Quinto in numero aliorum debet poni, & scribi. ex eo. ff. de testam. milit. Sexto, quod talis habeat privilegium legis concessum militibus, vnde stigma mucto, scriptum, genus examen, sacramentum, hæc sex, quæ dici possunt in milite quæri, vt not. inst. in gl. rub. de milit. test.
- 25 † Miles gaudet pluribus privilegiis in testando Bal. in l. milites C. de test. mil. Bar. in l. neque enim. ff. eo. tit. Host. de 26 test. §. 3. † Miles non tenetur nisi quatenus facere potest l. 27 miles. ff. de re. iud. † Miles ad sacros ordines promoueri potest, cap. si quis proprie 2. dist. Plura privilegia incumbunt militibus, si hæc privilegia concessa sunt in honorem militiæ, & 28 militiæ tenetur. † Si ex naturali ratione quilibet se defendere potest, & ex omni iure, si homini conceditur defensio, qui hominem occidit non tenetur de occiso, si ad sui defensionem homicidium commiserit, Bal. in l. solam C. de test. Dec. in l. vt vim. ff. de iust. & iur. Et est communis sententia, hinc inferitur
- 29 † Quod ad probandum aliquem fuisse in periculo vitæ, sufficit probare, quod aduersarius veniebat armatus contra ipsum occisorem, gl. in l. 1. in verb. moderatione C. vnd. vi. quam Beltrand. dicit esse communiter approbatam, in cons. 118. Gramat. in cons. 56. nu. 9. Riminald. in cons. 13. nu. 30. & cons. 23.
- 30 † Non enim tenetur quis expectare, quod prius ab aliquo percutiatur, vel offendantur, sed si ille sibi mortem minetur, potest ipse statim illum percutere, Bald. in l. 1. nu. 18. C. vnd. vi. Ne 31 dum permittitur ob tutelam corporis. † Verum etiam ob defensionem proprii honoris licet alterum interficere, nam periculum fame æquiparatur periculo vitæ, l. iusta. ff. de manu. vind. & hoc est dictum commune, teste Bolencio in repet. l. capitalium §. famulos. ff. de pen. Et ideo si immineat periculum alicuius iniuriæ personalis, poterit quis licite aggressorem interficere, Bar. in l. 1. C. vnd. ni. Angei. in l. is qui aggressorem C. de sicar. Marfil. in consil. 81. nu. 16. Si igitur miles tot privilegiis gaudet, & si licet homicidium ob defensionem vitæ, & honoris committere, turpæ mihi videtur, vt militi liceret ob iniuriam sui ipsius, vel suorum vindicandam

3 Idam aliquem accusare, quia ipse non valeat iniuriam repul-
 3 sare. † Et ita tueretur accusando clypeo iustitie, quod apud
 33 generosos, ac uiriles animos militares, vulgo appellatur im-
 33 proborum Clypeum. † Et licet duellum, siue singulare cer-
 tamen omni iure prohibitum sit capit. Monomachiam secun-
 da quæst. quarta. tamen inuentus est locus, & terminus ab-
 sque accusatione defendendi honorem, & repulsandi iniu-
 riam, & si diceretur, quod pro tali repulsatione, & manuum
 iniectioe nascuntur banna, & confiscationes bonorum in
 allegatis defensionibus non contingunt, & si casu continge-
 rent responderetur iuxta illud carmen Ouidii, omne solum forti
 patria est, ut piscibus æquor. Ex causa proposita materia hæc
 dixi, sed tamen, & milites consulo, ut agant via iuris, quæ
 magis Deo grata est, & iudicibus accepta, quicquid enim di-
 xi, fuit, quia qui profitetur arma armis incumbere debet, iu-
 xta illud Ciceronis, quod habetur in libr. Tuscul. Quam quis-
 que norit artem, in hac se exercent. Pro conclusione istius
 priuilegii, in quo habetur, quod in ore duorum, vel trium stat
 omne verbum sentire videtur, quod per plures non possit fie-
 ri probatio, vnde ob. capit. licet. de probati. vbi innuitur con-
 trarium Sol. glos. vltim. metu contrarii dicit, illam auctorita-
 tem exponendam negatiue scilicet in ore duorum, vel trium,
 & non paucorum, quod plures possunt adhiberi, sed pau-
 ciores non, Abb. tenet hic, quod hæc non fuerit opinio alle-
 gata auctoritatis, sed quod dicere voluit, quod omnis causa
 possit instrui per duos, vel tres testes, ita quod necessario
 non exigantur plures, non tamen negatur, quod plures pos-
 sint adhiberi, & hoc videntur sentire auctoritates positæ, in
 tex. d. capit. in omni, & maxime in secunda, nam non du-
 bitatur, quod pauciores duobus non facerent fidem, sed
 Christus ostendere voluit, quod duo sufficerent, nec ne-
 cessario plures requirerentur, & si diceretur quomodo in ali-
 quibus casibus requiruntur ultra duos, ut per glos. in capit.
 licet vniuersis. de testam. & attesta. responderetur, quod illa
 34 fuerunt inducta. † Ex dispositione Principis, qui potuit
 ex causa ius diuinum limitare, & interpretari, iuxta, not.
 plene per Innocent. in capit. quæ Ecclesiarum de consti-
 tuti. & per Bart. in l. final. C. si contra. ius vel utilitat. pu-
 35 blic. & animaduertendum. † Quod testes in omni ca-
 su debent esse iurati alias indigni sunt fide, etiam si essent
 reli-

religiosi, cap. nuper de test. & attest. Hic igitur tradita est forma secundum quam, si quis aliquem de crimine denunciare velit, ut illum iuxta Euangelium corrigat inter se, & ipsum solum.

S U M M A R I V M.

- 1 Testimonium cum sit necessarium in causa testes compelluntur ad illud per sententiam suspensionis, excommunicationis, & depositionis.
- 2 In testimonio non prænittitur monitio, sed à principio à Principe mandatur, ut si sint præsbyteri accedat Romam, & si sunt in partibus longinquis expensis producentis.
- 3 Præsbyter vocatus ad testificandum pro prima contumacia excommunicatur, si secundo citatus non comparuerit suspensio, tertio citatus non comparens comminetur depositio.
- 4 A leuioribus semper est inchoandum.
- 5 Excommunicatio respicit salutem animæ, quæ cunctis rebus de mundo est anteponenda.
- 6 Excommunicatio siue iusta, siue iniusta est timenda.
- 7 Clerici à iudice excommunicati ex quo non comparuerunt, si fuerunt impediti, quo ad Deum, non sunt excommunicati, sed quo ad Ecclesiam sic.
- 8 Clerici allegantes impedimentum, propter quod non potuerunt accedere ad testificandum sine difficultate absoluentur ab excommunicatione.
- 9 Excommunicatio facta propter impedimentum non valet, nec excommunicatus tenetur ad expensas.
- 10 Qui non potest, non videtur contemnere.
- 11 Excommunicatio iniusta potest ligare, sed absoluitur clericus probato impedimento.
- 12 Impedimentum probatur per testes, vel per instrumenta, quibus deficientibus sufficit iuramentum, quod relinquitur arbitrio iudicantis.

Centessimum Decimum Tertium Privilegium.

- 1 CCLESIA gaudet privilegio, quòd. † Testimonium est necessariū in causa, testes compelluntur ad illud ferendum per sententiam suspensionis, excommunicationis, & depositionis. Ideo cum vertereur quæstio inter Episcopum, & Abbatem. Mandavit Papa quibusdam præsbyteris, quatenus ad eius præsentiam accedant ad veritatem